

Analytical tools for countering collaborationism in the public administration system based on adaptability

Igor Maidenko

National Technical University "Dnipro Polytechnic", Dnipro

<https://orcid.org/0009-0000-6889-7772>

Abstract. Extended theses of an adaptive model for countering collaborationism are proposed, focusing on the problem of identification, prevention and reintegration. Collaborationism is interpreted as a systemic effect of multifactorial risks (legitimacy deficit, structural dependencies, fear/vulnerability, economic incentives, aggressor's information dominance) and is addressed through an integrated management cycle: early indicators, phased identification, interagency analytics, ethical safeguards, digital platforms, and reintegration mechanisms. Operational principles for distinguishing between forced and conscious participation, risk-oriented calibration of measures, and a metric base for evaluating policy effectiveness without reducing it to punitive practices have been developed.

Keywords: collaborationism, adaptive management, legitimacy, early indicators, interagency protocols, reintegration, disinformation.

Аналітичний інструментарій протидії колабораціонізму в системі державного управління на основі адаптивності

Ігор Майденко

Національний технічний університет

"Дніпровська політехніка", м. Дніпро

<https://orcid.org/0009-0000-6889-7772>

Анотація. Запропоновано розширені тези адаптивної моделі протидії колабораціонізму, зосереджені на проблемі ідентифікації, превенції та реінтеграції. Колабораціонізм трактується як системний ефект багатофакторних ризиків (дефіцит легітимності, структурні залежності, страх/вразливість, економічні стимули, інформаційне домінування агресора) і вирішується через інтегрований управлінський цикл: ранні індикатори, поетапну ідентифікацію, міжвідомчу аналітику, етичні запобіжники, цифрові платформи та механізми реінтеграції. Розроблено операційні принципи розмежування вимушеної та свідомої участі, ризик-орієнтоване калібрування заходів, а також метричну базу оцінювання ефективності політики без редукації її до каральних практик.

Ключові слова: колабораціонізм, адаптивне управління, легітимність, ранні індикатори, міжвідомчі протоколи, реінтеграція, дезінформація.

Колаборація в контексті протидії збройній агресії РФ постає як адаптивна реакція системи на розрив легітимності й змістовний вакуум правового регулювання суспільних відносин. Ключові фактори ризику для системи державної влади у таких умовах: 1) низька довіра та делігітимізація; 2) залежності в енергетиці, логістиці, фінансах; 3) індекс страху/вразливості (терор, бідність, гуманітарні ризики); 4) економічні стимули (сіра рента, обхід санкцій); 5) інформаційне домінування агресора; 6) слабкість стримувань (якість права, невідворотність відповідальності, прозорість бенефіціарів, комплаєнс платформ/банків).

Практичний план протидії колаборації має бути алгоритмом, де крок за кроком відбувається: раннє виявлення ознак загрози; визначення причетності людей чи структур;

перевірка фактів; правова оцінка; ухвалення рішень; реінтеграція або покарання. Щоб уникати помилок у «сірих зонах» публічної влади, потрібні єдині правила обміну даними між державними органами, однакові вимоги до доказів, електронні журнали всіх дій посадовців і реальний захист людей, які повідомляють про порушення.

Етична основа такої політики держави досить проста, адже треба відрізнити тих, хто діяв під примусом чи заради виживання, від тих, хто свідомо допомагав ворогу. У будь-якому випадку держава має встановлювати вину, а не людина доводити свою невинуватість. У такому випадку публічні рішення слід обирати за принципом «мінімально необхідний захід», а саме спочатку формувати м'які кроки, і лише за потреби більш жорсткіші. Кожна людина має право знати про рішення щодо себе, оскаржити його і отримати реальний захист своїх прав. Очевидно, що публічно-правові заходи треба підлаштовувати під рівень ризику втрати довіри до влади. Якщо загроза висока і стосується оборони чи чесності політичного процесу, можливі більш жорсткі кроки, але вони мають бути короткими за часом і регулярно переглядатися. Якщо ризик невисокий, краще використовувати м'які засоби: позначати походження контенту, давати правдиві пояснення, зменшувати економічну вигоду від співпраці з ворогом. У таких випадках посилюється перевірка постфактум, щоб виправити помилки.

Колаборація проявляється на різних рівнях, і реагувати теж треба по-різному. Варто визначити політичний рівень (рішення посадовців), силовий та розвідувальний (передача даних ворогу), інформаційний (пропаганда, вкидання), економічний (схеми фінансування, постачання), побутовий (щоденні дрібні дії на користь ворога). Для кожного рівня мають бути свої ознаки, джерела даних, правила перевірки та набір рішень, що формалізовані від санкцій і кадрових кроків до програм відновлення і примирення.

Цифрові інструменти тут критично важливі, адже потрібна єдина державна система раннього виявлення ризиків, що об'єднує реєстри, банківські та санкційні дані, сигнали від платформ. Моделі, які допомагають виявляти ризики, мають перевіряти незалежні експерти, щоб уникати помилок у програмах, й при цьому відкриті сторінки зі статистикою (без секретних даних) підвищують довіру і дозволяють суспільству бачити, що і як робить держава.

Головна мета у процесі протидії колабораціонізму – не лише покарати, а й повернути людей до нормального життя. Для тих, хто діяв вимушено, мають працювати програми амністії або умовного звільнення при співпраці зі слідством, психологічна підтримка, допомога з роботою й поверненням до професії. Для свідомих колаборантів повинна бути запроваджена індивідуальна відповідальність із чіткими строками, зрозумілими заборонами та можливістю перегляду рішень, якщо людина змінила поведінку.

Загалом, оцінювати ефективність такої політики треба просто і прозоро. По-перше, за реальними результатами: менше інцидентів, розрив каналів постачання та фінансування ворога. По-друге, за якістю процедур: чи добре обґрунтовані рішення, наскільки швидко розглядають скарги, скільки правильних і скільки помилкових ідентифікацій. По-третє, за довірою людей: чи зростає підтримка до ключових інституцій, чи сприймають громадяни рішення як справедливі.

Такий підхід дозволяє боротися з колабораціонізмом без перетворення державної політики на суцільну «каральну машину». Він поєднує безпеку, людяність і справедливість, зменшує вразливість держави й суспільства, підтримує єдність і створює основу для повернення людей та територій до нормального життя після війни.